

HORVÁTH DÓRA*

A REGIONÁLIS POLITIKA FORRÁSAINAK ELOSZTÁSA A VISEGRÁDI ORSZÁGOKBAN

A 2004-ben csatlakozott országok uniós tagságuk egyik legfontosabb előnyének tekintik a strukturális, kohéziós támogatásokból való részesedést. A Közösség regionális támogatásainak jelentősége tovább növekedett 2007-től, mikortól már ezen államok is a támogatási rendszer teljes jogú tagjává váltak. Arról ugyan a regionális politikával foglalkozó szakértők között is megoszlanak a vélemények, hogy mennyire gyakorolhatnak a közösségi hozzájárulások jelentős és pozitív hatást a területi kohézióra, abban a szakemberek többsége egyetért, hogy a regionális politika sikerét nagyban befolyásolja az adott tagállamban kialakított intézményrendszer. Így a 2004-ben csatlakozott visegrádi országok regionális politikájának intézményrendszerét, valamint első programozási periódusuk eredményeit kívánom megvizsgálni. Ezen államok egyszerre csatlakoztak az Unióhoz, ugyanúgy egy rövid, két éves programozási időszakban vettek részt, majd az ezt követő, 2007-től induló költségvetési periódusra lehetőségük nyílt az előző két év tapasztalatai alapján módosítani, javítani regionális politikai folyamataikon. A négy érintett állam gazdasági, földrajzi, közigazgatási és kulturális adottságai terén egyéni jellemzőket is nagy számban hordoz, ugyanakkor összehasonlításukat indokoltá teszik a fentebb említett azonos helyzeten túl közép-európaiságukból fakadó közös földrajzi, történelmi, gazdasági gyökereik, melyek összekötik őket.

1. AZ INTÉZMÉNYRENDSZER KIALAKÍTÁSÁNAK LEHETSÉGES MÓDJAI

Az intézményrendszer alapjait az újak a csatlakozáskor a régi tagállamok példája alapján igyekeztek kialakítani. Az uniós tapasztalatok szerint a főszerv (Irányító Hatóság, Managing Authority) lehet az állami adminisztráción kívüli vagy azon belüli szervezet. Ahol azon belül működik, ott általában jelentős a közreműködő szervezetek száma, míg ha a központi igazgatáson kívüli intézmény a felelőse, kisebb a közreműködők aránya. Ez utóbbira Portugália lehet példa.

Ha az állami intézményrendszer részeként funkcionál a regionális fejlesztést irányító szerv, ez lehet a pénzügyminisztérium vagy a gazdasági minisztérium, illetve egy fejlesztések tárgyához kötődő szakminisztérium vagy egy adminisztráción belüli elkülönített intézmény. Az első esetben a pénzügyek a meghatározóak, a második esetben a fejlesztési szempontra kerül a hangsúly.

---

* A BGF Külkereskedelmi Főiskolai Kar külgazdasági szakán, az EU-kapcsolatok szakirányon 2009-ben végzett hallgató. A cikk szakdolgozata rövidített és átdolgozott változata. Konzulensei voltak: Szolcsányi Bálint főiskolai tanársegéd és Pintér Balázs ÚMFT referens, NFÜ.

Általánosságban elmondható, hogy nehezebb a Strukturális Alapok hatékonyságát biztosítani, mint a Kohéziós Alapét. A strukturális támogatási rendszer magasabb összegek felett diszponál, és ezeket szélesebb gazdasági spektrumban kell szétosztania. Nehézséget okoz, hogy számtalan fragmentált projekt összehatását kell, illetve kellene figyelembe vennie, ezen projekteket ellenőriznie és értékelnie. Ezzel szemben a Kohéziós Alap két területen nyújt koncentrált támogatást nagy projektek kivitelezéséhez. A kohézió és a koordináció érdekében mégis tanácsos a kétfajta támogatást ugyanazon intézmény alá rendelni.¹

A programozás és végrehajtás szempontjából is fontos különbséget tenni a Strukturális Alapok és a Kohéziós Alap között. Amíg az utóbbinál a centralizáció nem negatívum, hanem szükségszerűség – itt az EB egyes tagállamok pályázatait értékeli és megfelelés esetén a tagállami kivitelezést támogatja –, a strukturális támogatásoknál érvényesülnie kell a szubszidiaritás és a partnerség elvének a hatékonysághoz.

Az intézményrendszer alapstruktúrája és a hatóságok feladatköre mind a négy országban megegyezik a közösségi szabályok és az EU-15-ök példája nyomán. Így ezen feladatokat csak Magyarország esetében mutatom be részletesen, továbbiakban vizsgálatom arra korlátozódik, mely intézmény tölti be az érintett országokban az egyes hatóságok szerepét, és az ebben rejlő különbségek mit eredményeznek.

2. MAGYARORSZÁG

Magyarország a csatlakozáskor

A kilencvenes évek elejére Magyarországon is kiéleződtek a területi különbségek. A termelés visszaesett, a munkanélküliség radikálisan megugrott. Az ágazati válságok sok esetben területi válságként is jelentkeztek. A – mai napig fennálló – fragmentált önkormányzati rendszer sokszor komoly korlátja a területfejlesztésnek.

A politikai fordulat után leghamarabb Magyarországon alakult ki átfogó rendszerben működő, saját eszközzel rendelkező területfejlesztési politika.² A visegrádiak közül országunkban fogadtak el először területfejlesztési törvényt 1996-ban. Az 1996. évi XXI. törvény célul tűzte ki a szociális piacgazdaság és a fenntartható fejlődés feltételeinek kiépítését, a főváros és a vidék közti különbségek enyhítését, a harmonikus térszerkezet kialakítását. A fejlesztésekhez az állam a GDP 0,2 százalékával járult hozzá.³ A törvény megteremtette az eddig hiányzó egységes intézményrendszert. A területfejlesztési feladatokat országos, regionális, megyei és kistérségi szinteken határolta el. Az Országgyűlés 1998-ban fogadta el az Országos Területfejlesztési Konceptiót (OTK). Ez a terv megjelölte az egyes ágazatok fejlesztési céljait, a térszerkezet alakításának irányait. Irányelvei és prioritásai már EU-kompatibilisek voltak.

Az 1999. évi XCII. törvény az 1996-os jogszabályt egészítette ki, és módosította: az országot hét, a Közösség NUTS II. szintjeinek megfelelő régióra osztotta. A NUTS II. nagyságú régióknak a magyar közigazgatás történetében semmilyen hagyománya nem volt. RECHNITZER JÁNOS a NUTS II-t „kedvesen erőszakolt intézményi modell”-nek tartja, melyet az EU nyomására alakított ki az ország, de hatékonyságát korlátozza, hogy nem illeszkedik szervesen a magyar közigazgatási rendszerbe.⁴

---

1 [Dezséri] p. 35.

2 [Illés].

3 [Rechnitzer] p. 21.

4 [Rechnitzer] p. 23.

Intézményrendszer Magyarországon Strukturális Alapok

A 196/2003 kormányrendelet alapította meg a támogatási rendszer fő szervét, a Nemzeti Fejlesztési Hivatalt (NFH).¹ Ez az intézmény lett felelős a keretprogramokért, melynek kidolgozását a Miniszterelnöki Hivatal keretében működő Nemzeti Fejlesztési Terv és EU Támogatások Hivatala végezte. Így a támogatási rendszer fő szerve kikerült a Miniszterelnöki Hivatal közvetlen befolyása alól.

A Nemzeti Fejlesztési Hivatal feladata volt a hosszú és középtávú fejlesztések tervezése, az EU támogatásainak igénybevételéhez szükséges tervek elkészítése, támogatások felhasználásához szükséges tevékenység ellátása, illetve ezen feladatok koordinálása. A rendelet értelmében *„önálló jogi személyiséggel rendelkező országos hatáskörű államigazgatási, központi költségvetési szerv, amely a hozzárendelt előirányzatok felett teljes jogkörrel rendelkezik”*. A hivatal a kormány irányítása alatt működik, egy tárca nélküli miniszter vezetésével.

Az EU források fogadásához kapcsolódó pénzügyi, számviteli és ellenőrzési rendszerekről az első programozási időszakot illetően a 233/2003 korm. rendelet, valamint ennek módosítása, a 360/2004. korm. rendelet határozott. A jogszabály értelmében az ellenőrzési rendszer fő koordináló szerve az Államháztartási Belső Pénzügyi Ellenőrzési Tárcaközi Bizottság (ÁBPE Biz.).

Az első programozási időszakban a Strukturális Alapok által nyújtott támogatások kedvezményezettekhez való eljuttatásában a Kifizető Hatóság, az NFH alatt működő KTK Irányító Hatóság, az OP Irányító Hatóságok és a Közreműködő Szervezetek vettek részt.

A KTK Irányító Hatóság, melyről a 360/2004-es jogszabály rendelkezik, a KTK végrehajtásáért felel. Létrehozta a KTK Monitoring Bizottságot, működteti a KTK Menedzsment Bizottságot, meghatározza a végrehajtáshoz szükséges irányelveket. Feladata a tájékoztatási és nyilvánossági kötelezettségek biztosítása. A napi szintű koordinációt a KTK Menedzsment Bizottság végzi. Feladata az OP-ket érintő horizontális kérdések megoldása. Ebben a Bizottságban a KTK Irányító Hatóság, az OP Irányító Hatóságok, a Kifizető Hatóság és a Kohéziós Alap intézményei vesznek részt.

Az új programozási időszakban a Nemzeti Fejlesztési Hivatal helyébe a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) lépett.² Így az addig az NFH alatt működő KTK Irányító Hatóság feladatait és hatáskörét az NFÜ vette át. Az Ügynökség feladata az ország átfogó fejlesztési tervének elkészítése. Összehangolja a különböző szintű fejlesztési elképzeléseket. Létrehozta az OP Irányító Hatóságokat, és felel az operatív programok végrehajtásáért, valamint a monitoring rendszerért. A 2006-os jogszabály értelmében az NFÜ a fejlesztéspolitikáért felelős miniszter irányítása alatti központi hivatal. Részt vesz a fejlesztéspolitikával foglalkozó kormányzati testületek munkájának előkészítésében.

Az EU-források a Kifizető Hatósághoz, a Pénzügyminisztériumba érkeznek meg. Ez a szerv juttatja ezeket tovább az OP Irányító Hatóságoknak. A Kifizető Hatóság meghatározott időközönként kifizetési előrejelzéseket küld az Európai Bizottságnak OP-k szerint lebontva. Feladata ezen kívül az Irányító Hatóságok dokumentációjának igazolása Brüsszel felé. A Kifizető Hatóság hatáskörébe tartozik az EMIR³ működtetése is.

1 196/2003 korm. rendelet.

2 130/2006 korm. rendelet.

3 Egységes Monitoring Információs Rendszer.

Az OP Irányító Hatóságok a 2004 és 2006 közötti időszakban az egyes minisztériumokon belül működtek. A 130/2006 rendelet értelmében a második programozási időszakban már a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség önálló szervezeti egységeiként funkcionálnak. Az Irányító Hatóságoknak elszámolási kötelezettségük van a Kifizető Hatóság felé, össze kell állítaniuk a ténylegesen kifizetett ráfordítások hiteles kimutatását, amit a Pénzügyminisztériumnak nyújtanak be, a Kifizető Hatóság pedig a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal felé továbbítja. Ezek a szervezetek felelnek a kedvezményezettekkel történő szerződéskötésért, valamint a támogatás összegének rendelkezésre állásáért. A pályázati adatokat rögzítik az EMIR-ben. Minden forrásle hívási folyamat kezdetén ebben a rendszerben összesítik a korábban bevitt, támogatásra jogosult számlák adatait. Ellátják az adott OP szintjén a monitoring tevékenységet. Az Irányító Hatóság dönthet maximum 25%-os előleg szükségességéről, de ez csak nemzeti forrásból fedezhető. A végső felelősség megtartása mellett átruházhatják pénzügyi és számviteli feladataikat a Közreműködő Szervezetekre.

A Közreműködő Szervezetek a pályázatok technikai és pénzügyi lebonyolításában vesznek részt. Érkeztetik, hiánypótoltatják a pályázatokat. Részt vesznek a döntéselőkészítésében. Többnyire a Közreműködő Szervezetek feladata a szerződéskötés, illetve szerződés módosítás és a nyomon követés. Elvégzik a benyújtott elszámolások, számlák, számlát helyettesítő okmányok vizsgálatát. Vezetik az adott OP számviteli nyilvántartását. Összesítik a kedvezményezettek támogatásra jogosult számláit, előkészítik a kifizetéshez szükséges dokumentumokat. A jóváírást követően a Közreműködő Szervezet utalja át a jogosult számlájára a támogatást. Ezen szervezetek az Irányító Hatósággal, vagy az általa kijelölt más szervvel helyszíni ellenőrzéseket végezhetnek. Magyarországon is megfigyelhető a korábban említett tendencia, miszerint az állami adminisztráció rendszerén belül megszervezett fejlesztéspolitikában nagyszámban vesznek részt Közreműködő Szervezetek.

A támogatások elosztásában résztvevő intézmények mindegyike működtet belső ellenőrzési rendszert. Ezen kívül a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal is végez rendszerellenőrzéseket. A Pénzügyminisztérium keretei közt működő Kifizető Hatóság a kiadások megfelelő igazolása érdekében a pénzügyi lebonyolítás területén a teljes rendszert ellenőrzi. Az ellenőrzések dokumentációját az ÁBPE Bizottságnak kell benyújtani. Az ÁBPE jóváhagyása után az éves összefoglaló ellenőrzési tervet a pénzügyminiszter küldi Brüsszelbe. Az ellenőrzési rendszer módszertani útmutatóját a pénzügyminiszter adja közre.

A szabálytalanságok felderítésére és kiküszöbölésére a Kifizető Hatóság, az Irányító Hatóságok és a Közreműködő Szervek kijelölnek egy ezekkel foglalkozó szervezeti egységet. Az intézményrendszer élén a központi kormányzat áll, mely a Nemzeti Fejlesztési Tanács és a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület révén központosítja a fejlesztéspolitikai döntéseket.

Kohéziós Alap

A Kohéziós Alapnál szintén ez a három fő szervezettípus játszik fontos szerepet az uniós támogatások elosztásában. A lebonyolítás eltér a Strukturális Alapok forrásainak elosztásától, mivel ez esetben Brüsszel közvetlenül a pályázatok támogathatóságáról dönt, nem pusztán átfogó fejlesztési tervekről. A pályázók köre is szűkebb; önkormányzatok, önkormányzati társulások, önkormányzatok konzorciumai és állami szervek pályázhatnak. A projektek tartalmának meg kell felelniük az adott tervezési időszakra vonatkozó Kohéziós Alap keretstratégiában foglaltakkal, a támogatási igényeknek pedig összhangba kell lenniük az Alap pénzügyi előírásaival.

A Kohéziós Alap Irányító Hatóság, azaz a Környezetvédelmi Programok Irányító Hatóságának feladata a kohéziós támogatások magyarországi elosztásáról szóló tervezet elkészítése biztosítva a koherenciát a kohéziós források és az operatív programok között. Ehhez a szakminisztériumok környezetvédelmi, illetve közlekedési szektorstratégiát dolgoznak ki. A Hatóság készíti el a támogatásra javasolt projektek listáját, melyet benyújt az Európai Bizottsághoz. A bizottsági döntést követően a Hatóság irányítja és értékeli a támogatott projektek végrehajtását; eközben folyamatos kapcsolatot tart fent Brüsszellel.

A Kohéziós Alap Közreműködő Szervezetek a két szakminisztériumban működnek,¹ és a szektorstratégiák kidolgozásán túl a végrehajtáshoz kapcsolódó operatív feladatokat látják el. Így többek közt közreműködnek a közbeszerzési eljárások lebonyolításában, biztosítják a projektek előkészítéséhez és végrehajtásához szükséges dokumentumok, valamint a projektek végrehajtásához szükséges előfeltételek és engedélyek meglétét, szerződést kötnek a kedvezményezettel, nyomon követik a projekt megvalósulását, számviteli és irattári nyilvántartást vezetnek, ellátják a nyilvánossággal kapcsolatos feladatokat.

Összességében megállapítható, hogy az első programozási időszakban nem érvényesülhetett intézményi szinten a regionalizmus elve. Az OP-kal foglalkozó egyes Irányító Hatóságoknak az egyes minisztériumok adtak otthon, ezzel az ágazati szempontot helyezvén előtérbe a regionális szemponttal szemben. A centralizációt tovább erősítette az is, hogy a regionális operatív programot egységesen határozták meg, nem régiókra lebontva.² A 2007-2013 közti programozási időszakra vonatkozó módosítások révén megszülettek az egyes régiók operatív programjai, ezzel erősítve a regionális szemléletet; az OP Irányító Hatóságok pedig kikerültek az ágazati minisztériumok befolyása alól. Ez utóbbi változás azonban, véleményem szerint nem értelmezhető a fejlesztéspolitika centralizáltságának csökkenéseként, mivel így az egyes OP hatóságok teljes egészében egy miniszter alatt működő ügynökség alosztályaiként funkcionálnak továbbiakban. A magyar központosított fejlesztéspolitikával ellentétes tendencia figyelhető meg eközben a régi tagállamoknál; még a hagyományosan centralizált Írország és Portugália is a regionalizmus útjára léptek, mely jelenség mögött annak felismerése áll, hogy a regionális támogatásokkal járó általános gazdasági növekedés nem csökkentette a regionális különbségeket.³ Fontos azonban leszögezni, hogy ezzel a központosítással a korábbi sokszereplős rendszer egyszerűsödött, ez pedig felgyorsíthatja a támogatási eljárást.

A kohéziós forrásokhoz kötődő intézményrendszer hagyományosan a két érintett szaktárcához kötődik, ezzel a koordináció hatékonysága jól megvalósítható.

Magyarország a 2007. december 31-ig a 2004-2006-os időszak forrásainak lehívása 81,5%-os volt, mellyel az EU tagállamok között a nyolcadik helyen szerepelt, az újonnan csatlakozók között pedig az első helyen.⁴ Az első fejlesztési periódusban átlagosan a pályázók kicsivel több, mint fele nyert támogatást, ettől nagyban eltér a mezőgazdasági és vidékfejlesztési források szétosztása, melyek 2004 és 2006 között

---

1 Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) Fejlesztési Igazgatóság és Közlekedésfejlesztési Integrált Közreműködő Szervezet (KKK KIKSZ).

2 Ez megfigyelhető a másik három országban is. Az egységes ROP kialakítását az Európai Bizottság is szorgalmazta a tapasztalatok hiányára, a hatékonyságra és adminisztrációs kapacitásaikra hivatkozva.

3 [Dezséri] p. 170.

4 [Lakatos] p. 180.

még a regionális támogatások közt szerepeltek. Itt a pályázók csupán 10%-a ért el sikert.¹ A forráslehívás szempontjából tehát sikeresnek mondható az első fejlesztési periódus.

A magyar közigazgatási struktúra hagyományosan központi jellegű. A rendszerváltás után ugyan a környező országokhoz képest önállóbb önkormányzati rendszer alakult ki, a sok kis önkormányzat mozgástere azonban, ahogyan erről már esett szó, anyagi okokból erősen korlátozott; kevés bevétel felett rendelkeznek, erősen függnek a központi költségvetéstől. A megyei szint felett kiépített NUTS II. szint nem rendelkezett egyértelmű kompetenciával kezdetben, a megyei szint melletti működése átfedésekhez és anomáliákhoz vezetett. Így a középső közigazgatási szint egyfajta megkettőzése ismét az állam centralizáltságának kedvezett. A régiók és a megyék közti kapcsolat a második fejlesztési periódusban már átláthatóbb képet mutat, a régiók dominanciáját. A fejlesztési politika azonban ezzel együtt erősen központi jellegű.

A támogatásban részesülők több problémát is felvetettek. Többek közt gyakran gondot okozott, hogy a benyújtott pályázatokról sokára született döntés, a kifizetések pedig lassan érkeztek. Ez gyakran kivitelezhetetlenné tette az elképzeléseket. Az intézményrendszer sem volt kellően felkészült.² Problémát okozott az is, hogy gyakran alábecsülték, vagy túlbecsülték a szükséges támogatások nagyságát. Ennek mértékét nagyobb hatékonysággal megállapíthatták volna, ha az érintett szakmai kört jobban bevonják a tervezésekbe, döntésekbe. A támogatási lehetőségeket korlátozta a tagállami társfinanszírozás kötelezettségéből fakadó nehézség is. Felmerült az önrész mértékéből fakadó akadály is, mely sok vállalatot eleve kizárt a pályázati lehetőségekből, csakúgy, mint a magas, akár 150-200%-os bankgarancia is.³

Negatívumként említendő, hogy a legnagyobb kedvezményezettek a helyi önkormányzatok voltak. Ez azért okozott gondot, mert, mint arra korábban már utaltam, a magyar önkormányzati rendszer nagyon fragmentált, a közpénzek elosztása pedig korántsem hatékony, ezen tulajdonságok csökkentik az önkormányzatok fejlesztési lehetőségeit. Ezt a problémát, meglátásom szerint, nem regionális fejlesztési támogatásokból lehet orvosolni, minthogy a probléma nem regionális elmaradottságból, mint inkább a közigazgatási rendszerben rejlő hibákból ered. A magyar regionális fejlesztési rendszerről szóló tanulmányában LAKATOS GÁBOR a magyar rendszer alapvető problémáját abban látja, hogy azt centralizáció és töredezettség jellemzi integráció és decentralizáció helyett.⁴

3. CSEHORSZÁG

Csehország a csatlakozáskor

A cseh gazdaságban és társadalomban ugyanúgy jelen voltak a szocialista gazdasági rendszer visszásságaiból, a megörökölt gazdasági struktúrából fakadó regionális különbségek, mint a többi visegrádi országban. Egyes régiók országos átlagtól való lemaradását sokszor a hanyatló termelési kapacitások túlsúlya okozta. Ezt tovább súlyosbították az infrastrukturális egyenlőtlenségek. A rendszerváltás óta egy-

---

1 [Dezséri] p. 173.

2 [Dezséri] p. 174., [Összefoglaló...], [Ex post...].

3 [Dezséri] p. 179.

4 [Dezséri] p. 175.

értelműen érzékelhető Prága, valamint a környező Közép-Bohémia gazdasági dominanciája. 2000-ben az egy főre jutó GDP az országos szint majdnem kétszerese volt Prágában, míg Olomouc krajban (Közép-Morávia régió) az országos érték 77,7%-a. 2004-re Prága gazdasági jelentősége tovább nőtt, egy főre jutó GDP-je meghaladta az országos érték kétszeresét, míg Olomouchban ez az érték csupán az országos szint 78%-ra emelkedett.¹

A régiók foglalkoztatási rátája közti különbség semmit sem javult a kilencvenes évek második fele és 2004 között. Mindemellett a NUTS II. szinten belül is nagyok voltak az egyes krajok és kerületek közti eltérések,² valamint a városok és a vidéki települések életszínvonala is erősen különbözött egymástól a vidék rovására. Az országos fejlődési színvonalától az északkeleti határvidékek jelentősen elmaradtak.

A lemaradó térségeken az oktatás minősége is az országos átlag alatt volt, a lakosság diplomával rendelkező hányada kisebb volt, mint a fejlődő területeken.³ Az egyetemi oktatás 60%-a mai napig Prágába és Közép-Bohémiaába összpontosul, hasonlóan a K+F kapacitásokhoz. Emellett az egyes régiókban is az adott terület adminisztrációs központjára korlátozódik a kutatás, fejlesztés.

A munkanélküliségi ráta országos szinten 4% körül mozgott a kilencvenes évek első felében. Az évtized második felében azonban jelentősen megnőtt, 2000-re elérte a 8,8%-ot. Az országos érték romlása egyenlőtlenül érintette az egyes régiókat.⁴

A cseh gazdasági helyzet az ezredforduló után kezdett javulni. A GDP értékek is 2000 után mutatnak gazdasági élénkülést, a munkanélküliségi ráta csökkenni kezdett. 1996-1999-hez képest 2000 és 2004 között az ipar hozzáadott értékének reálnövekedése megkétszereződött, 1996 és 2004 között évente átlagosan 1,5%-kal csökkent az iparban a munkanélküliségi ráta.⁵

Csehországban a 2000 januárjában életbe lépő közigazgatási törvény felelevenítette az 1990 előtti 14 kerületet, ún. „kraj”-t, melyek közül három (Prága, Morávia-Szilézia és Közép-Bohémia) volt NUTS II. szintű terület, a többi a NUTS III. szintnek felelt meg. Így későbbiekben módosításra volt szükség, hogy a NUTS II. szint lefedje az országot, így javítva a támogatási lehetőségeket. Ezen módosítás eredményeként 8 NUTS II. régiót alakítottak ki.⁶ Ezekben pedig fejlesztési bizottságokat és ügynökségeket hoztak létre.

Országunkhoz hasonlóan itt is gondot okozott a krajok és a régiók közti kapcsolat tisztázatlansága, amit tovább bonyolított az, hogy három esetben a kraj és a régió megegyezett, míg a többinél nem. A krajok felelősségi körébe is beletartozott a támogatási programok koordinálása, végrehajtása, a kormánnyal és az önkormányzatokkal való együttműködés. Azokban a régiókban, amelyek több krajt is magukban foglalnak, érezhetően nehezebb a döntéshozatal, főként a források elosztását és a regionális fejlesztés helyi intézményrendszerének székhelyét illetően. Az intézményrendszerbeli átfedések a pazarlason túl örökös rivalizáláshoz is vezetnek.⁷

---

1 [Wokoun].

2 [Cseh...].

3 [Wokoun].

4 Cseh Statisztikai Hivatal.

5 [OPEI], p. 20.

6 Prága, Közép-Bohémia, Északnyugat-, Északkelet-, Délnyugat-, Délkelet- és Közép-Morávia és Morávia-Szilézia.

7 [Bassa] p. 68.

Intézményrendszer Csehországban **Strukturális Alapok**

A strukturális források elosztását koordináló legfelső irányító hatóság a Regionális Fejlesztési Minisztérium (Ministry for Regional Development, MRD) egyik osztálya lett. Az egyes OP-khez külön irányító hatóságokat hoztak létre a megfelelő minisztériumokban. A szakminisztériumok OP irányító szervezetekként felelnek az adott OP összeállításáért, melyet egymással kölcsönösen együttműködve és a regionális tanácsokat is bevonva alakítanak ki.

A kifizető hatóság feladatkörét Csehországban is a Pénzügyminisztérium látja el.¹ Az intézményrendszerből eredő konfliktust jelent a Pénzügyminisztérium és az MRD közti állandó vita a kompetenciarendezés körül. Az alapkonfliktust a beérkező pénz feletti rendelkezési jog okozza.² A közreműködő szervezeteket a kormányzat által létrehozott ügynökségek és NGO-k³ jelentik, a ROP esetén pedig az egyes régiók regionális fejlesztési tanácsai. A közreműködő szervezet vonatkozásában komoly gondot okozott az első időszakban a szakképzett munkaerő hiánya.⁴

A 2007-2013-as periódus intézményi hátterét a cseh központi kormányzat 2006-ra alakította ki. A Nemzeti Stratégiai Keretprogramért (NSKP) ebben az időszakban is az MRD lett felelős a kormány megbízása értelmében. A minisztérium a regionális politika Nemzeti Koordinációs Hatóságaként működik, mely felelős az egységes keretszabályozásért az uniós forrásokat illetően. Az MRD felett az Irányító és Koordinációs Tanács („Managing and Coordinating Committee”, MCC) áll, melyet a kormány hozott létre. A szakminisztériumok OP irányító szervezetekként működnek továbbiakban is, és részt vesznek az NFT és a NSKP elkészítésében oly módon, hogy képviselőket delegáltak az MCC-be és a terveket előkészítő munkacsoportokba.

Kohéziós Alap

A Kohéziós Alap forrásainak elosztását is az MRD-ből koordinálják. Közvetítő Szervezetként működik ezen minisztérium mellett a Környezetvédelmi és a Közelkedési Minisztérium.

BASSA ZOLTÁN tanulmányában felhívja a figyelmet egy 2001-ben készült értékelésre, mely azt állapította meg, hogy a csatlakozás előkészületei túlnyomórészt a központi hatalomra korlátozódtak, a helyi, illetve regionális aktorok szerepe visszafogott volt. Ez megakadályozta egy objektív regionális struktúra kialakítását, amely hatékonyságát garantálta volna a regionális szereplők nagyobb tapasztalata a helyi viszonyokat illetően. Azóta ugyan tettek lépéseket az MRD hatáskörének csökkentésére, de befolyása még mindig nagyon nagy.⁵

Az intézményrendszer alapvetően ágazati struktúrájú, mivel az OP irányító szervezetek az egyes szakminisztériumokban találhatóak. A fejlesztési politikát végrehajtó adminisztrációt a már létező központi struktúrában alakították ki, élén a Regionális Fejlesztési Minisztériummal, mely felett már csak a központi kormányzatot képviselő MCC áll.

---

1 A Pénzügyminisztérium pénzügyi befolyása alá tartozik az összes OP, kivéve a mezőgazdaságot támogatót, amely a Mezőgazdasági Kifizető Ügynökséghez tartozik.

2 [Bassa].

3 Non-governmental organisation, nem kormányzati szervezet.

4 [Ex Post ... Czech...], p. 15.

5 [Bassa] p. 69.

Az ágazati programok kialakítása és kivitelezése tehát központi szinten kezelt, így elsősorban ágazati, semmint területi elvek alapján történik a források szétosztása. A regionális programok megfogalmazásában és végrehajtásában ugyanakkor mind a NUTS II. szintű régiók regionális tanácsai, mind a krajok szervezetei részt vesznek. Gondot okoz, hogy a területi szintű intézményi struktúra nem egyértelmű, a feladat- és hatáskörök nincsenek világosan szabályozva és elhatárolva, a részben a krajokhoz rendelt tervezési és a regionális tanácsokhoz tartozó forráselosztás között nincs összhang. Ez a tényező ront a strukturális források regionális eredményességén. A kohéziós politika koordinálását nehezítette, különösen 2004-2006-ban, és a regionális szempontokat háttérbe szorítását is fokozta, hogy az MRD hatáskörét gyengítették az OP irányító hatóságokként funkcionáló szakminisztériumok „forráskövetelése”. 2007-től ennek hatását a régiók szerepének bővülése csökkentette.¹ A régiók fokozatosan kaptak több lehetőséget a források allokációjáról szóló döntéshozatalban, és nagyobb lehetőséget az önálló fejlesztési koncepciók megvalósítására.²

Mind a strukturális, mind a kohéziós forrásoknál gondot jelent az MRD és a Pénzügyminisztérium közti rivalizálás. Ebből fakadóan a finanszírozási rendszer nincs összhangban a tervezési és döntéshozatali szisztémával.

Az intézményrendszer kialakítására IVO HLAVÁČ, az MRD európai ügyekért felelős miniszterhelyettese szerint, a kormányzat nem fordított kellő időt, mint ahogyan a pályázatok kiválasztási és elfogadási folyamatának kidolgozására sem.³ HLAVÁČ ezzel indokolja a gyakori átfedéseket a különböző igazgatási szintek között. Meglátása szerint gyakran a megfogalmazott irányelvek is bizonytalanságot tükröztek. Így a jelentkezők számára nem voltak mindig egyértelműek a feltételek. A miniszterhelyettes a fizetési procedúrát hosszadalmasnak és az anyagilag kiszolgáltatottabb kedvezményezettekkel szemben rosszindulatúnak nevezte. IVO HLAVÁČ a problémák ellenére értékelésében hangsúlyozta, hogy a forráslehívás terén sikeresnek ítéltető Csehország. A forráslehívás folyamatával azonban már nem volt ennyire elégedett; negatívumként értékelte, hogy 2004 és 2006 között a forráslehívás folyamata nem sokat fejlődött. A forráslehívás mértékét illetően nem osztom a miniszterhelyettes véleményét. Csehország a Kohéziós Alapokból például a teljes első programozási időszak alatt még csupán a rendelkezésére álló források 18,84%-át hívta le, mely eredmény Lengyelországé után a legrosszabb a visegrádiak közül.

A csatlakozás és az ezzel párhuzamosan kibővülő EU támogatások elnyerése óta rohamos fejlődésnek indult a cseh gazdaság.⁴ Természetesen Csehország, mint ahogyan ez más tagállamokra is igaz, nem pusztán a fejlesztési támogatások révén prosperált a csatlakozásból. A gazdasági növekedéshez hozzájárult az intézményi környezet javulása is.⁵ Ez azonban elsősorban az EU-szabályokkal való harmonizációs kényszernek köszönhető, mintsem az Unió fejlesztési támogatásainak. ERFA-támogatásokból ugyanakkor számos ipari terület, tudományos-technológiai és innovációs központ jött létre. Ezek ösztönzik a külföldi működő tőke beáramlását, melynek szerepe alapvető a cseh gazdasági fejlődés tekintetében.⁶

---

1 [Ex Post ... Czech ...] p. 4., p. 15.

2 [Ex Post ... Czech ...] p. 17.

3 [Ample...].

4 Eurostat adatok alapján.

5 [OPEI] p. 15.

6 [Ex Post ... Czech ...] p. 5.

4. SZLOVÁKIA

Szlovákia a csatlakozáskor

A rendszerváltás Szlovákiában is felszínre hozta a régiók közti különbségeket. Azokon a területeken, ahol fennmaradt a kedvezőtlen ágazati struktúra, és nem támaszkodhatott a helyi gazdaság hatékony, innovatív kapacitásokra, kiemelkedően magasra nőtt a munkanélküliség és alacsony lett a régió versenyképessége a fejlettebb területekhez és a környező országokhoz képest. A hátrányos helyzetű térségeket legtöbbször monostrukturális gazdaság jellemezte; a gazdasági és életszínvonalbeli lemaradást pedig a tág értelemben vett infrastruktúra gyenge minősége tovább fokozta. A termelő kapacitások régiók közti egyenlőtlen megoszlása és az oktatás minőségében jelentkező különbségek a munkanélküliségben is jelentős regionális eltéréseket okoztak. 2000-ben a V4-ek között Szlovákiában volt a legnagyobb a NUTS II. régiók foglalkoztatottsági rátája közti szórás.¹ Korlátozza a regionális fejlesztéseket, hogy nem alakult ki gazdasági, társadalmi integráció az ország egyes területei között.² Az egyes régiók különbségei mellett súlyos gondot okoz a városok és a vidék közti nagy szakadék. A kutatás-fejlesztésre Szlovákia európai viszonylatban keveset költött a csatlakozás előtti időszakban.

A 3002/2001-es törvény átszervezte a közigazgatási rendszert. A létrejövő nyolc NUTS III. szintű kerület mozgásterét 2002 és 2006 között fokozatosan kibővült, bár autonómiájuk még így is nagyban korlátozott. A régiók ugyan szabad kezet kaptak a regionális fejlesztési stratégia kialakításában, azonban több tekintetben korlátozta a központi kormányzat a mozgásterüket; így például a szociális ügyek, a közlekedés vagy a környezetvédelmi döntések terén. Korlátozott autonómia mellett tették őket felelőssé a kialakítandó regionális fejlesztési politikáért, a gazdasági és szociális fejlesztésekért. Ez a helyzet hatáskörbeli feszültségeket hordozott magában.³ A régiók önállóságának hiányát az első NFT is tárgyalta.⁴ 2002 februárjára Szlovákia kialakította NUTS II. szintű régióit, melyek területi beosztása az 1998-as Jogi Kódex rendelkezéseire nyúlik vissza, melynek értelmében a négy statisztikai kerület megszületik.⁵

Intézményrendszer Szlovákiában

Strukturális Alapok

Csehországhoz hasonlóan Szlovákiában is egy minisztérium látja el a legfelsőbb irányító hatóság feladatkörét, az Építkezésekért és a Regionális Fejlesztésekért Felelős Minisztérium (Ministry of Construction and Regional Development, MCRD). Az egyes szakminisztériumokban működnek az OP irányító hatóságok, általában a minisztériumon belül külön osztályként (pl.: Gazdasági Minisztériumon belül Ágazati OP Irányító Hatóság). Ezek a végrehajtás szakaszának operatív feladatait közreműködő szervezetekre delegálhatják, melyek munkájáért a minisztériumok viselik a felelősséget. A közreműködő szervezetek közt találunk állami és civil szervezetet is. A 2004-2006-os támogatási időszak ipar- és szolgáltatásösztönző programjához

---

1 Eurostat.

2 [Nemzeti ...].

3 [Bassa] p. 76.

4 [Nemzeti ...].

5 [Nemzeti ...]. A négy régió: Bratislava régió, Nyugat-Szlovákia, Közép-Szlovákia és Kelet-Szlovákia.

kapcsolódó, OP irányító hatóság¹ alatt működő közreműködő szervezetek között találjuk például a KKV-k Fejlesztésének Nemzeti Ügynökségét, a Szlovák Energetikai Ügynökséget, a Szlovák Befektetési és Kereskedelmi Ügynökséget.

A kifizető hatóság szerepét a Pénzügyminisztérium tölti be. A kifizető hatóság felügyelete alatt is működnek közreműködő szervezetek. Ezek a kifizetésekhez és elszámolásokhoz kapcsolódó operatív feladatokat látják el a PM megbízásából. Ilyen szervezetként működik az MCRD egyik osztálya, „Költségvetési és hazai gazdasági részleg”, az ipart és szolgáltatásokat támogató OP ügyeit a Gazdasági Minisztérium egyik osztálya intézi, míg a munkaerő fejlesztését ösztönző OP esetén ezt a funkciót a Munkaügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium egyik részlege és az Oktatási Minisztérium pénzügyi osztálya látja el. A ROP esetében a közreműködő szervezeteket a program prioritásai szerint osztották fel különböző szakminisztériumok osztályai között. A minisztériumi osztályok munkájáért a PM felel.

A pénzügyi ellenőrzést a Gazdasági Minisztérium koordinálja felső szinten a közösségi források esetén csakúgy, mint az állami pénzeknél. Alsó szinten a strukturális fejlesztések döntéshozatalában és adminisztrációjában megjelenő szervezetek, hatóságok kontrolling osztályai működnek.

A 2007-től erősödött a regionális szervek szerepe a végrehajtás folyamatában. A második időszakban a ROP közreműködő szervezeteiként a NUTS III. régiók önkormányzatai a végrehajtás teljes folyamatában szerephez jutnak.² A projektek kiválasztásának végső szakaszát kiválasztó testületek végzik, ahol szerepet kapnak területi önkormányzatok, szakminisztériumok, NGO-k és más szociális és gazdasági partnerek is. A Bratislava OP esetén például az irányító hatóság alatt közreműködő szervezet feladatait Bratislava Régió Önkormányzati Hatósága tölti be. Feladata a pályázati kiírás, szerződés előkészítés, elszámolások archiválása. Ezek mellett fontos hangsúlyozni, hogy részt vesz az MCRD mellett a pályázatok értékelésében és a nyertesek kiválasztásában.

Kohéziós Alap

A Kohéziós Alap forrásainak felhasználását is az MCRD, illetve ennek „Kohéziós Alap Irányító és Koordináló Osztálya” vezeti felső szinten. A közvetítő szervezetek a két szakminisztériumon belül találhatóak. A Kifizető Hatóság feladatait a szlovák kohéziós források esetén is a Pénzügyminisztérium látja el, mely a források kiutalásáért és az ehhez kapcsolódó pénzügyi eseményekért felel.

A különböző intézmények közti hatásköri és hierarchikus különbségek a legtöbb esetben egyértelműek. Kutatásaim alapján azonban nem volt számomra egyértelmű az irányító hatóságként működő MCRD és a kifizető hatóságként működő Pénzügyminisztérium közti kapcsolat. A rendelkezésemre álló források alapján nem tudtam egyértelműen megállapítani, hogy a pénzügyi irányítás vagy a fejlesztésirányítás kap-e a folyamatban nagyobb hangsúlyt. Azt mindenesetre érdemes megjegyezni, hogy míg a többi országban az Irányító Hatóság honlapja szolgáltatja a legtöbb információt a fejlesztéspolitikáról, addig Szlovákia esetében, főként az első programozási periódusról, a Pénzügyminisztérium honlapja.

BASSA ZOLTÁN Csehország és Szlovákia első támogatási periódusban kialakított intézményrendszerét vizsgálva Szlovákiánál megállapítja, hogy a NUTS III. szintű

---

¹ Gazdasági Minisztérium osztálya.

² [ROP].

régiók nem igazán rendelkeztek autonómiával és kevés beleszólásuk nyílt a regionális támogatások elosztásába, így hiába dolgozták ki fejlesztési elképzeléseiket, nem volt meg a szükséges hatáskörük annak végrehatására.¹ Ebben, mint azt bemutatam, 2007-től jelentős a változás. Az is hangsúlyozandó, hogy a többi visegrádi országgal szemben, ahol a második időszakra inkább a NUTS II. szint szerepe erősödött, Szlovákiában a NUTS III. szinté.

Komoly kihívást és jelentős adminisztratív terhet jelentett a 2007-től induló új programozási periódus feladatainak összehangolása a még futó előző időszaki munkálatokkal. A szabályok és dokumentáció megkettőződését nehezen kezelték az érintett hatóságok és a pályázók is.²

A regionális különbségek ugyan nőttek a munkanélküliség és az egy főre jutó GDP tekintetében, mégis tapasztalható volt már az első időszakban javulás a leghátrányosabb térségekben is; így például a mezőgazdaságból élők arányának csökkenése a szolgáltatási szektorban dolgozók arányának növekedése mellett.³

Szlovákia gazdasága 2004 után rohamosan fejlődött. 2007-re a külkereskedelem és a belső fogyasztás is jelentősen megnőtt, a tőkeberuházások folyamatosan növekedtek. A szlovák gazdaságról összességében megállapítható, hogy kiemelkedő fejlődésen ment keresztül az elmúlt években. Ez azonban nem a Közösséghez való csatlakozással és ezt követően a támogatási lehetőségek kibővülésével kezdődött. Nagy szerepe volt a gazdasági növekedésben a szlovák kormány reformintézkedéseinek is.⁴

5. LENGYELORSZÁG

Lengyelország a csatlakozáskor

A csatlakozás idején súlyos problémát okozott a magas munkanélküliség, mely 2005-ben uniós viszonylatban a legmagasabb volt. A költségvetés rossz struktúrája miatt a szociális kiadások nagyon magasak voltak, míg a fejlesztésekre kevés forrás jutott. Kutatások, innováció támogatására szintén kevés pénz állt rendelkezésre. A K+F támogatásának hazai költségei 1997 és 1999 között nőttek, 1999 és 2004 között azonban jelentős csökkenésnek lehetünk tanúi.

Lengyelországban a többi vizsgált országhoz hasonlóan jól elkülöníthető az egyes NUTS II. régiók fejlettségi színvonala. 2002-ben Mazowieckie, a központi régió például az országos GDP-nek 152,3%-át produkálta, szemben Lubelskie, délkelet-lengyelországi régióval, mely az országos szint csupán 70,0%-át teljesítette.⁵ Az oktatási rendszerben is nagy különbségek voltak területi szinten. A vidéki területeken kétszer kevesebben vettek részt a felsőoktatásban. Az elmaradott régiók északkeleten és délkeleten találhatóak főként. Lubelskie, Podkarpackie, Świętokrzyskie régiók a V4-ek régióinak legelmaradottabb térségei a gazdasági fejlődést, foglalkoztatást tekintve.

Lengyelországban az 1990-es, kisebb mértékű közigazgatási reformot követően, mely bevezette alsóbb közigazgatási szinten az ún. „gminákat”, 1998-ban egy átfogó

---

1 [Bassa] p. 75-76.

2 [Ex Post ... Slovakia...] p. 3-4.

3 [Ex Post ... Slovakia...] p. 6.

4 Javította a gazdasági környezetet – és ezzel vonzóbbá tette azt a befektetők szemében – a lineáris adórendszer bevezetése, az egységes, 19%-os adókulcs, a szociális hálózatban véghezvitt reformok.

5 [Lengyel... 2005] p. 10.

reformmal kívánt a kormány az EU elvárásaihoz igazodni. Ennek keretében 16 vajdaságra („voivodship”) osztották fel az országot. Ezek NUTS II. szintnek feleltek meg. A vajdaságok 44 szubrégióra („podregiony”) – NUTS III. –, 380 adminisztrációs körzetre („powiat”) – NUTS IV. – és 2489 községre („gmina”) – NUTS V. – tagolódtak. Ez a struktúra részben egy világháború előtti rendszert szervezett újjá, amennyiben korábban már létező NUTS II. szintet régi hagyományaival működőképes egységekké tette.¹ Ez a tény nagyban megkülönbözteti a lengyel regionális politika területi szervezetét a többi közép-kelet-európai országtól. Mint korábbiakban láthattuk, a NUTS II. szint a többi országnál egy kényszer szülte helyzetből alakult, így súlyos gondokat okozott az ország korábbi közigazgatási rendszerébe való illeszkedése. Vagy a NUTS II. szint vagy az alatta működő szint vesztette el funkcióját, illetve bizonytalanná váltak a két szint közti hatáskörbeli különbségek. Ez a területi diszharmónia Lengyelországban azért nem érzékelhető, mert az uniós támogatási rendszer által preferált igazgatási szint jól illeszkedett az ország hagyományos közigazgatási struktúrájába.

Az 1998-as reform következtében a korábban központi szinten kezelt fejlesztési politikába a régiók is bekapcsolódtak, melyek működőképességéhez hagyományaik mellett a feladataikat megfelelően szabályozó törvénykezés is nagyban hozzájárult.² A fejlesztési döntésekbe és azok kivitelezésébe ugyan beleszólhattak a regionális hatóságok, a pénzügyi decentralizáció azonban nem történt meg.

Intézményrendszer Lengyelország

Strukturális Alapok

A fejlesztési tervek végrehajtását koordináló intézmények már létező központi adminisztrációba ágyazódnak. 2004-2006-os időszakban a legfőbb végrehajtó szerv a „KTK irányító hatóságként” funkcionáló Gazdasági, Munkaügyi és Szociális Minisztérium, melynek egy újonnan kialakított „strukturális alapok koordinációjáért felelős” osztálya végezte a strukturális forrásokat érintő felsőszintű adminisztrációt. A kifizető hatóságként működő Pénzügyminisztériummal együtt szabályozta a támogatások elosztásának pénzügyi rendszerét.

Ugyanúgy, mint a többi államban, itt is működött az OP irányító hatóságok rendszere a legfőbb irányító hatóság alatti szinten. Ezek legtöbbször azonban szintén a Gazdasági, Munkaügyi és Szociális Minisztérium egy-egy ezen célra kialakított osztályán működött. Kivétel volt ez alól az első periódusban az infrastrukturális fejlesztéseket célzó, valamint a mezőgazdasági és halászati OP volt.

Az OP irányító hatóságok az operatív feladatokkal közvetítő szervezeteket bíznak meg. A feladatok konkrét jellege programonként eltérő lehet. Ezek az első programozási időszakban néhány szakminisztériumban működtek, de számuk alacsony volt. A regionális OP esetén a regionális hatóságok közreműködőként együttműködtek a közigazgatási rendszer helyi szerveivel. Ez utóbbi esetben regionális szervezetek végzik a szerződés aláírást, illetve az utómunkálatokat, míg a kormányzat regionális szerveinek irányításával működő 16 irányító bizottság (steering committee) a nyertes pályázatok kiválasztását. A forrás elosztás a regionális OP esetén a regionális kifizető hatóságok feladata.

---

¹ [Wisniewski] p. 209.

² [Wisniewski] p. 188.

A 2007-2013-as támogatási időszak az intézményrendszerben változást hozott.¹ Az egyes OP-k irányító hatósága a Regionális Fejlesztési Minisztériumba került (Ministry of Regional Development, MRD), a hatóság élén pedig a regionális fejlesztési miniszter áll. A regionális OP-k esetén a vajdaságok önkormányzatai az OP irányító hatóságok. Az irányító bizottság kiválasztásában azonban a MRD itt is részt vesz. Az irányító hatóság csakúgy, mint az előző periódusban, most is közreműködő szervezetekre delegálhat egyes feladatokat, prioritásokat, prioritási csoportokat, a teljes felelősség fenntartásával. Az átruházott feladatok most is programonként különbözőek lehetnek. Lehetséges feladatköreik sem változtak különösebben. A közreműködő szervezetek a második támogatási időszakban az egyes szakminisztériumok, illetve a regionális támogatásokat is nyújtó HR OP esetén a régiók önkormányzatai. Egy OP-hez több közreműködő szervezet is tartozik, általában több szakminisztérium.

A kifizetési rendszer és a monitoring terén nincs jelentősebb változás azt leszámítva, hogy a monitoring irányítása is az MRD alá került. A KTK Monitoring Bizottság munkáját jelen támogatási periódusra a NSRP Koordinációs Bizottság vette át. Élén a regionális fejlesztési miniszter áll.

Kohéziós Alap

Az irányító hatóság szerepét itt is a Gazdasági, Munkaügyi és Szociális Minisztérium töltötte be az első időszakban. 2007-től ez a hatóság is az MRD hatáskörébe került. A projekt tárgyától függően a közreműködő szervezet vagy a Közlekedési vagy a Környezetvédelmi Minisztérium.

Lengyelország regionális politikájára a régi tagállamok közül Spanyolország, Portugália, Írország és Görögország gyakorlata hatott.² A lengyel regionális hatóságok bevonása mind az előkészületekben, mind a programok végrehajtásának folyamatában jelentős, azonban mégsem oly mértékben autonóm egységek, mint Németországban. A többi visegrádi országgal összehasonlítva azonban egyértelműen Lengyelországban a leginkább decentralizált a fejlesztési politika területi szinten. A kohéziós támogatásokhoz kötődő intézményrendszer Lengyelországban is erősen központosított.

Az intézményrendszer az első támogatási időszakban alapjában véve jól megállta a helyét. A jogi szabályozás részletesen meghatározta az intézmények működését, az átfogó szabályozást központi szinten koordinálták, míg a speciális, szakterületre vonatkozó döntések a szakminisztériumok hatáskörében születtek. A már meglévő közigazgatási rendszeren belül épült ki a regionális támogatások koordinációjával foglalkozó intézményhálózat, melyhez új osztályokat hoztak létre a piramis élén álló Gazdasági, Munkaügyi és Szociális Minisztériumban, valamint az egyes szakminisztériumokban. A területi decentralizációt az intézményrendszerben a regionális irányító hatóságként és közreműködő szervezetként működő vajdasági önkormányzatok biztosították. Az intézményi decentralizáció sikerességének azonban gátat szabott a források elosztásának centralizált volta. A NSRP 2005-ös változata a lengyel fejlesztéspolitika gyengeségeként rója fel a kötelezettségek mértéke és a rendelkezésre álló pénzforrások közti egyensúly hiányát.³ A jogi túlszabályozottság és a szabályok gyakori változása pedig bonyolult intézményi hátteret teremtett, mely gyakran késedelmet okozott a strukturális projektek

---

1 [Lengyel... 2006].

2 [Wisniewski] p. 201.

3 [Strzelecka] p. 181.

végrehajtásában, főként az infrastrukturális fejlesztéseknél.¹ Ezen kívül ezek megnehezítették az intézményrendszer kisebb javítását, módosítását is.² Ez a magyarázata sokszor a programok alulteljesítettségének is, ugyanis míg a szerződéskötések tekintetében jól teljesített az ország, a kifizetéseket tekintve több program kirívóan rossz eredményt produkált.³ Ugyanakkor forráselosztás szempontjából legjobban a leginkább hátrányos helyzetű keleti és középső régiók teljesítettek, így Podlaskie, Kujawsko-Pomorskie és Świętokrzyskie, ahol az IROP források körülbelül 84%-át elköltötték 2007 végéig. Ebben a tekintetben az ipari átalakulás alatt álló régiók voltak a legsikertelenebbek, a regionális források 70%-ának allokációjával.⁴

A szabályozottság ellenére problémát okoztak az intézmények szerepének és felelősségi körének bizonytalanságai,⁵ amit tovább nehezített az irányító hatóságok és a végrehajtó szervezetek közti együttműködés alacsony szintje. A fent említett gondok a támogatáselosztási folyamat minden szakaszában okoztak nehézségeket. Az intézményrendszert gyengítette a köztisztviselők témában való járatlansága, valamint gyakori cserélődésük is. A jogi szabályozásban is többszöri csúszás történt a tervezett határidőkhöz képest.⁶

Az irányító bizottságok intézményének kialakítását az IROP pályázatainak értékelésében negatívan ítélte meg a Bécsi Nemzetközi Tanulmányok Intézetének első időszakról készült ex-post értékelése.⁷ A gondot abban látja az értékelés, hogy a pályázatok első körben való kiválasztását végző bizottságokban a tagok legalább egy harmada a potenciális jelentkezők közül került ki. A pontatlan szabályozás és a sokféle osztott felelősségi kör pedig nem tette lehetővé a megfelelő értékítéleten alapuló pályázatszelektálást. Ugyanakkor pozitívként említi, hogy a regionális fejlesztési ügynökségek kiemelkedően támogatták a mikrovállalkozások forráshoz jutását. Valamint, hogy ezen ügynökségek jobban ráláttak a helyi szükségletekre.

A második periódusra Lengyelország igyekezett kijavítani az első támogatási időszakban tapasztalt negatívumokat. Véleményem szerint az intézményrendszer fejlődött 2007-re. A regionális hatóságok nagyobb szerepet kaptak. Míg az első időszakban ugyan együttműködtek a ROP-t irányító Gazdasági, Munkaügyi és Szociális Minisztériummal, konkrét lehetőségeik nagyban függtek az irányítást végző minisztériumtól. Ezzel szemben a második programozási periódusban az egyes vajdaságok önkormányzatai töltik be az OP irányító hatóság szerepét. Felettük ezzel együtt ugyanúgy, mint korábban most is egy minisztérium áll, feladatkörük azonban kibővült. Ugyanazokat a feladatokat látják el, mint az ágazati OP-k esetén az MRD. A pályázatok kiválasztásában is nagy szerepük van. Itt az MRD elsősorban a kiválasztási kritériumokat rögzíti.⁸ A többi vizsgált tagállamhoz képest feltétlenül hangsúlyos a régiók kiemelkedő szerepe a tervezés szakaszától a projektkiválasztásig.

A régiók kibővült hatásköre nagyban köszönhető közigazgatási hagyományaiknak, melyekre utaltam korábban. Valamint mozgásterük fokozatos kibővülésével is magyarázható, mely a 2000 óta többször változtatott Vajdasági Szerződésen

---

1 [Ex Post ... Poland...] p. 10.

2 [Ex Post ... Poland...] p. 21.

3 [Wisniewski] p. 204.

4 [Ex Post ... Poland...] p. 10.

5 [Schötz].

6 [Wisniewski] p. 204.

7 [Ex Post ... Poland...] p. 17.

8 [Lengyel...2007].

(Voivodship Contract) alapszik, mely lehetővé teszi számukra, hogy kormányzati szintről érkező források révén saját fejlesztési stratégiájukat hajtsák végre.¹

Az intézményrendszer módosításai nem csak a regionális decentralizáció szempontjából mutatnak előrelépést. A különböző szakminisztériumok is nagyobb szerephez jutnak. Míg az első támogatási időszakban az OP irányító hatóság szerepét többnyire a Gazdasági, Munkaügyi és Szociális Minisztérium töltötte be, amely mellett más minisztériumok közreműködő szervezetekként is alig kapnak szerepet – kivétel ez alól a Környezetvédelmi Minisztérium és a Nemzeti Oktatásügyi és Sportminisztérium –, addig 2007-től sok minisztérium tölt be közreműködő szerepet. A humán erőforrás helyzetét javító OP esetén például hat minisztérium szerepel közreműködő szervezetként a 2006-os NFT-ben a vajdaságok képviselője mellett. Így megjelenik például az Egészségügyi, az Oktatásügyi és a Munkaügyi Minisztérium is. Tehát az irányítás központosított volta mellett és az államigazgatási rendszeren belül ugyan, de szélesebb szakmai beleszólást tesz lehetővé az intézményi struktúra. Ezzel szemben a többi országban egy-egy OP csak egy-egy minisztériumhoz tartozik. Ugyanakkor a központosítás alsóbb szintre terjed ki, mint akár Csehországban, akár Szlovákiában, ugyanis a korábbi KTK Irányító Hatóság szerepe és az OP irányító hatóságok szerepe egyesült egy minisztérium alatt, először a Gazdasági, Munkaügyi és Szociális Minisztérium, későbbiekben pedig a Regionális Minisztérium berkein belül.

Lengyelországban volt a visegrádiak közül a legnagyobb a pályázók száma, ez azonban az ország méretének is köszönhető. 2006 áprilisában az összes forrás 68,85%-a volt szerződésekben lekötve, amely nagyon jó aránynak számít a többi országhoz képest. A lassú fizetési procedúra miatt azonban ezen szerződések komoly hányada meghiúsult. Kifizetésre csupán a teljes források 12,57%-a került. E tekintetben azonban nagy a szórás az egyes OP-k között. A jelentkezők aránya a regionális OP-nál és a versenyképesség javítását célzó OP-nál volt a legnagyobb (234% és 244%). A regionális OP esetében a szerződők aránya 75% volt, legmagasabb a lengyel OP-k között. A versenyképességet erősítő OP-nál 60%-os volt a szerződők aránya és alig 7%-os a kifizetéseké. Leggyengébben az infrastruktúra fejlesztését célzó OP teljesített 2006-os értékelés szerint. Itt 1% alatti a fizetési arány.²

A Kohéziós Alap esetében a szerződéskötési arány 36%-os (közlekedésfejlesztési pályázatok esetén 46,9%, környezetvédelmi pályázatoknál 27,7%); a fizetési arány pedig 17,2%-os.³

Gondot jelentett, főként az első programozási időszakban, hogy a központi Irányító Hatóság elsősorban a rendelkezésre álló források elköltésére fektette a hangsúlyt, nem pedig egy koherens fejlesztési stratégia megvalósítására.⁴ Mint látható, valóban fontos lenne a források nagyobb mértékű allokációja, azonban ennél is lényegesebb, a hatékony allokáció, mely valóban a fő célkitűzések teljesülését elősegítő projekteket támogatja. Erre a 2007-től működő új intézményrendszer már igyekszik nagyobb hangsúlyt fektetni.

---

1 [Regionális...].

2 [Wisniewski] p. 204.

3 Ibid.

4 [Ex Post ... Poland...] p. 18.

6. ÉRTÉKELÉS

A forrásle hívás szempontjából Magyarország kiemelkedően jól teljesített, az újonnan csatlakozók közül a legnagyobb mértékben sikerült felhasználnia a rendelkezésre álló forrásokat. A Kohéziós Alap forrásait tekintve az első támogatási időszakban 22,82% volt a kifizetések aránya a kötelezettségvállalásokból. Ugyanez Csehországban 18,84%, Szlovákiában 12,12%, Lengyelországban pedig mindössze 8,01% volt.¹ Az összes 2004-2006-os forrás le hívási aránya Magyarországon 2007 végéig 81,5% volt, mely szintén az első helyet biztosította az ország számára az új tagállamok közt.² Ezzel együtt itthon is rontotta a kifizetések arányát a pályázatok elbírálásának lassú folyamata, és a kifizetések késedelme. Ezzel a problémával a többi tagállamnak is szembe kell néznie. Lengyelországban például a források 68,85%-a volt szerződésben lekötve, kifizetésre mégis csupán az összes forrás 12,57%-ánál került sor.³ DEZSÉRI KÁLMÁN új politikairányítási módszereket vázoló tanulmánykötetében több vizsgált tagállamnál is felmerül a pénzügyi lebonyolítás decentralizációjának szükségessége. Ez az alsóbb közigazgatási szintek nagyobb szabadsága mellett esetlegesen a finanszírozást is felgyorsíthatná. Ez azonban a lebonyolítás egy főként közösségi szinten szabályozott része, mely szükségszerű az átláthatóság elősegítéséhez. Így ezen a téren az egyes tagállamok mozgástere igen szűk. Magyarországon éppen az intézményrendszer bizonyos értelemben véve nagyobb centralizációjától várják az eljárások felgyorsulását. Az OP Irányító Hatóságok kikerültek az egyes szakminisztériumok alól, és az NFÜ keretében szerveződtek újjá. Ugyanakkor nagyobb szerepet kaptak a Regionális Fejlesztési Ügynökségek. Az intézmények jobb összehangolása az elosztási folyamatokat is gyorsíthatja.

Az intézményrendszer alapstruktúrája mind a négy országban ugyanaz a közösségi szabályok és az EU-15-ök példája alapján. A fejlesztési programok megfogalmazását, majd végrehajtását az Irányító Hatóság koordinálja. Ez a hatóság a kormány-nak, a kormány tagjaiból álló tanácsnak felel, melynek megbízása alapján működik. Pénzügyi szempontból a Kifizető Hatóságnak tartozik felelősséggel. Feladatai mindenhol nagyvonalakban ugyanazok: tervezési és végrehajtási szakasz, valamint a monitoring rendszer irányítása.

Az Irányító Hatóság alatt, az egyes OP-kért felelnek az OP Irányító Hatóságok. A vizsgált tagállamokban eltérő az, hogy ezek a hatóságok mennyire különülnek el az Irányító Hatóságtól. Az OP Irányító Hatóságok Közreműködő Szervezetekre delegálhatják az operatív feladatokat.

Magyarországon az első időszakban az egyes szakminisztériumok töltötték be az OP Irányító Hatóság funkcióit, elkülönülve a koordináló Nemzeti Fejlesztési Hivataltól. Ez azonban a második programozási periódusra megváltozott. Az OP Irányító Hatóságok innentől nem a szakminisztériumokban működnek, hanem az Irányító Hatóság szerepét átvevő NFÜ önálló szervezeti egységeiként. Így, bár a 2006-os rendelet értelmében az Ügynökség önálló egységei, alapvetően szorosabban kötődnek az NFÜ-höz, mint korábban az NFH-hoz a szakminisztériumi hatóságok. Csehország és Szlovákia példája inkább az első időszaki magyar rendszerhez hasonlít, mivel ezekben az országokban szakminisztériumokban találhatóak az OP Irányító Hatóságok, és az egyik minisztérium a koordináló hatóság. A magyarországi válto-

1 [Európai Bizottság...].

2 [Dezséri] p. 171.

3 Lásd Lengyelország fejezet.

zások a lengyel rendszerhez közelítették az itthoni struktúrát. Lengyelországban ugyanis „kiesik” az OP Irányító Hatóságok szintje, amennyiben ezek feladatait is az Irányító Hatóság végzi,¹ mely az első időszakban a Gazdasági, Munkaügyi és Szociális Minisztérium, majd a Regionális Fejlesztési Minisztérium. Ágazati szempontból tehát központosítottabb lett a magyar intézményrendszer 2007-től, mint korábban volt. A lengyel rendszer azonban eltér a magyartól a Közreműködő Szervezetek szintjén. Lengyelországban ugyanis a második időszakban a szakminisztériumok jelennek meg, egy-egy prioritáshoz kötődve, míg Magyarországon legtöbb esetben a minisztériumoktól elkülönülő – bár állami kézben lévő – szervezetek, mint például az ESZA Kht., vagy a MAG Zrt. látják el a közvetítők operatív feladatait.

A pénzügyi folyamatok lebonyolítása minden vizsgált országban a pénzügyminisztériumhoz, mint Kifizető Hatósághoz tartozik. A folyamat lebonyolítása megegyezik az államokban. Ezt az magyarázza, hogy a támogatások allokálásának pénzügyi részét szabályozta az Unió legszigorúbban.

A monitoring rendszerben sem tapasztaltam különösebb eltérést a négy ország között, ezért ez nem került részletezésre az egyes tagállamoknál. Minden szinten működni kell belső ellenőrzésnek a közösségi szabályok értelmében. Így az OP Irányító Hatóságok is működtetnek Monitoring Bizottságokat, felső szinten pedig az Irányító Hatóság Monitoring Bizottsága működik. A monitoring folyamatába a bizottságokon keresztül egyharmad részben be kell vonni a civil szféra és a helyi hatóságok képviselőit. Ez meg is történik mind a négy országban az általam felhasznált dokumentáció információi alapján.

A V4-ek intézményeit összehasonlítva elmondható, hogy területileg leginkább a lengyel rendszer decentralizált, itt ugyanis feltűnnek a vajdasági tanácsok OP Irányító Hatóságként a második programozási periódustól. Ez indokolható a NUTS II. szintű vajdaságok közigazgatási hagyományaival. Egyedül itt illeszkedik bele igazán a közösségi támogatási struktúra NUTS II. szintje az ország közigazgatási rendszerébe. A másik három államban a középső közigazgatási szint megkettőzéséhez vezetett a NUTS-hoz való alkalmazkodás, és ez az állami centralizáltságnak kedvezett. Ezzel együtt elmondható, hogy mind a négy országban javult a régiók helyzete a fejlesztési politikában. A második időszakban minden országban nagyobb szerep jutnak. Míg Magyarországon és Szlovákiában a NUTS II. szint erősödése figyelhető meg, addig Csehországban egyre nagyobb beleszólása van a NUTS III. szintnek a fejlesztési folyamatokba.

Az intézmények működése és egymáshoz való kapcsolata Lengyelországban van a leginkább jogilag körülbástyázva. Ez segít a hatásköröket jól elkülöníteni, ami máshol, különösen Csehországban, nem mindig tisztázott egyértelműen. A konkrét OP-kre vonatkozó szabályozás nyitott maradt a lengyel rendszerben, itt nagyobb a mozgásteret az OP Irányító Hatóságoknak, tehát elsősorban az MRD-nek és a vajdasági tanácsoknak. A jogi túlszabályozottság azonban Lengyelországban túl bonyolult intézményrendszert hozott létre, amely visszaveti a forráslehívás sikerességét. Meglátásom szerint a magyar intézményrendszer szabályozottsága egyértelmű, de nem hátráltatóan bonyolult.

---

¹ Ez alól a ROP Irányító Hatóság kivétel, mert itt a második periódusban a vajdasági tanácsok jelennek meg.

A gazdasági mutatókat¹ értékelve megállapítható, hogy a foglalkoztatási ráta és a tartós (1 év feletti) munkanélküliség, csakúgy, mint a GDP tekintetében Csehország produkálta a négy állam közül a legjobb eredményeket. A 2004 és 2007 közti változásokat tekintve a foglalkoztatás és munkanélküliség szempontjából Lengyelország mondható a legsikeresebbnek, míg a gazdasági növekedést alapul véve Szlovákia fejlődött a leginkább, az egy főre jutó GDP itt emelkedett a leglátványosabban. A regionális különbségek a foglalkoztatottság szempontjából Csehországban és Lengyelországban javultak egyértelműen a csatlakozás óta. Szlovákiában 2004 és 2005 között a különbségek növekedtek, ezt követően azonban folyamatos csökkenés figyelhető meg. Magyarországon a szórás értéke hullámzó, a 2007-es érték enyhén magasabb, mint a 2004-es. A K+F kiadások terén a csatlakozás óta Csehországban láthatjuk a legnagyobb javulást, melyet hazánk követ. Lengyelországban a kiadások mértéke a GDP-hez viszonyítva semmit nem változott, míg Szlovákiában jelentősen visszaesett 2004 óta a K+F kiadások szerepe. A vizsgált mutatók tekintetében hazánk gyengén teljesített a másik három tagállamhoz képest.

Összefoglaló gondolatok

Az első időszak tapasztalatai mind a négy országot arra ösztönözték, hogy az ágazati dominanciát enyhítve nagyobb teret adjon a régióknak. Ennek mértéke országonként eltérő, de a tendencia ugyanaz. Ugyanez mondható el a régi tagállamok regionális-politikai változásairól is, ahogyan erre dolgozatom elején utaltam. Ez a tendencia figyelhető meg Magyarországon is, ahol a szakminisztériumok szerepe csökkent az NFÜ és hozzá kapcsolódó intézményrendszer létrehozásával, a régiók szerepe pedig növekedett.

Pusztán a gazdasági mutatók változását tekintve nem értékelhetnénk pozitívan hazánk első programozási periódusát. Fontos azonban leszögezni, hogy ez a támogatási időszak csak két évet ölel fel, a rendelkezésre álló adatok alapján pedig csupán három év változásai vizsgálhatóak. A regionális politika tényleges gazdasági hatása hosszabb idő elteltével lesz világosabban értékelhető; hatványozottan igaz ez a társadalmi és regionális hatásokra. Emellett fontos hangsúlyozni, hogy a kiválasztott mutatókkal nem értékelhető a regionális-fejlesztési politika teljes körűen, a csatlakozásból eredő gazdasági, társadalmi előnyök főleg nem.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [130/2006] 130/2006. (VI. 15.) kormányrendelet a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségről.
- [196/2003] 196/2003 (XI.28.) kormányrendelet a Nemzeti Fejlesztési Hivatalról.
- [Ample...] Ample EU funds open options (Bőséges EU források, nyitott lehetőségek). In: Czech Business Weekly. 2007. 01. 08. Letöltés: 2008. 10. 24.
- [BASSA] BASSA, Z: New Modes of Governance and EU Structural and Cohesion Policy in the Czech Republic and Slovakia (Új politikairányítási módszerek és az EU strukturális és kohéziós politikája a Cseh Köztársaságban és Szlovákiában). In: DEZSÉRI KÁLMÁN: New Modes of Governance and the

---

1 Eurostat adatok alapján vizsgáltam a foglalkoztatási ráta változását, a tartós (1 év feletti) munkanélküliség változását az aktív lakossághoz viszonyítva, a regionális foglalkoztatási ráta szórásának változását (foglalkoztatási ráták variációs koefficiense), az egy főre jutó GDP változását és a K+F bruttó hazai kiadását a GDP-hez viszonyítva.

- EU Structural and Cohesion Policy in the New Member States. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007.
- [Cseh...] Cseh Statisztikai Hivatal, <http://www.czso.cz/eng/redakce.nsf/i/home>. Letöltés: 2008. 11. 01.-12. 03.
- [DEZSÉRI] DEZSÉRI KÁLMÁN: New Modes of Governance and the EU Structural and Cohesion Policy in the New Member States (Új politikairányítási módszerek és az EU strukturális és kohéziós politikája az új tagállamokban). Akadémia Kiadó, 2007.
- [Európai Bizottság...] Európai Bizottság 2006. évi jelentése a Kohéziós Alap végrehajtásáról.
- [Eurostat...] Eurostat honlapja, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL. Letöltés: 2008. 11. 17.-30.
- [Ex Post... Poland...] Ex Post Evaluation of Cohesion Policy Programmes 2000-2006 financed by the European Regional Development Fund in Objective 1 and 2 Regions. Poland. APPLICA, ISMERI EUROPA, WIIW. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2006/wp1_tsk4_poland.pdf. Letöltés: 2009. 02. 27
- [Ex Post... Slovakia...] Ex-Post Evaluation of Cohesion Policy Programmes 2000-2006 financed by the European Regional Development Fund in Objective 1 and 2 Regions. Slovakia. APPLICA, ISMERI EUROPA, WIIW. p. 3-4. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2006/wp1_tsk4_slovakia.pdf. Letöltés: 2009. 03. 02.
- [Ex post...] Ex post evaluation of cohesion policy programmes 2000-2006 co-financed by the European Fund for Regional Development (Objective 1 and 2). work package 1: Coordination, analysis and synthesis (Contract No. 2007.CE.16.O.AT.021). Task 2 – Financial implementation of Structural Funds. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2006/wp1_tsk2_report_rev29092008.doc
- [Ex Post...Czech...] Ex Post Evaluation of Cohesion Policy Programmes 2000-2006 financed by the European Regional Development Fund in Objective 1 and 2 Regions. Czech Republic. APPLICA, ISMERI EUROPA, WIIW. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/expost2006/wp1_tsk4_czech_republic.pdf. Letöltés: 2009. március 2.
- [ILLÉS] ILLÉS IVÁN: Közép- és Délkelet-Európa az ezredfordulón. Átalakulás, integráció, régiók. Dialóg Campus Kiadó, 2002.
- [LAKATOS] LAKATOS GÁBOR: New Modes of Governance and the EU Structural and Cohesion Policy in Hungary (Új politikairányítási módszerek és az EU strukturális és kohéziós politikája Magyarországon). In: DEZSÉRI KÁLMÁN: New Modes of Governance and the EU Structural and Cohesion Policy in the New Member States. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007.
- [Lengyel...2005] Lengyel Nemzeti Stratégiai Referencia Keretprogram (National Strategic Reference Framework 2007-2013) 2005. szeptemberi változata. Varsó.
- [Lengyel...2006] Lengyel Nemzeti Fejlesztési Terv II., 2006. január 14., http://www.funduszesztrukturalne.gov.pl/NR/rdonlyres/733590C1-490B-4902-B242-42E946DC315B/21234/NSRF_140206r.pdf. Letöltés: 2008. 11. 22
- [Lengyel...2007] Lengyel Nemzeti Stratégiai Keretprogram, 2007. május 7. <http://www.mrr.gov.pl/english/National%20Cohesion%20Strategy/Documents/>

- c30b064a07e94abeb83fd8f6268b76e3NSRO_an_20_07.pdf. Letöltés: 2008. 11. 27
- [Nemzeti...] Nemzeti Fejlesztési Terv, Szlovákia. Bratislava, 2003. április. http://www.strukturalnefondy.sk/Documents/Programove_dokumentny/NDP%20final.pdf. Letöltés: 2008. 11. 17.
- [NFÜ] NFÜ honlapja: <http://www.nfu.hu>. Letöltés: 2009. 02. 10.
- [OPEI] OP Enterprise and Innovation, OPEI (Vállalkozás és Innováció Operatív Program), <http://www.mpo.cz/dokument24442.html>. Letöltés: 2008. 11. 10.
- [Összefoglaló...] Összefoglaló az európai uniós támogatások 2007. évi felhasználásának ellenőrzéséről. <https://www.magyarorszag.hu>ShowBinary/repo/root/mohu/hirkozpont/hatteranyagok/eu20080919>. Letöltés: 2009. 02. 28.
- [RECHNITZER] RECHNITZER JÁNOS: Területi politika az EU csatlakozás előtt. In: FARKAS B.- LENGYEL J.: Versenyképesség – Regionális Versenyképesség. Szeged, 2000.
- [Regionális...] Regionális Fejlesztési Minisztérium (Lengyelország), EU strukturális támogatások <http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/English/Voivodship+Contract/> Letöltés: 2008. 11. 26.
- [ROP] ROP, Szlovákia, English 2007-2013. <http://www.nsrr.sk/en/operational-programmes/regional-operational-programme/> Letöltés: 2009. 03. 03.
- [SCHÖTZ] SCHÖTZ-SOBCZAK: Poland Struggling with the Structural Funds (Lengyelország harca a Strukturális Alapokért). Centre for Applied Policy Research (CAP). 2005. február.
- [STRZELECKA] STRZELECKA, ELZBIETA: Regionális és vidékfejlesztés Lengyelországban az Európai Unió vonatkozásában. In: TÉT XXI. évf. 2007.
- [WISNIEWSKI] WISNIEWSKI ANNA: New Modes of Governance and the EU Structural and Cohesion Policy in Poland (Új politikairányítási módszerek és az EU strukturális és kohéziós politikája Lengyelországban). In: DEZSÉRI KÁLMÁN: New Modes of Governance and the EU Structural and Cohesion Policy in the New Member States. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007.
- [WOKOUN] WOKOUN, RENÉ: Regional Competitiveness and Regional Development Factors in the Czech Republic. <http://www.regional-studies-assoc.ac.uk/events/prague08/papers/Wokoun.pdf>. Letöltés: 2008. 11. 15.

DÓRA, HORVÁTH

Allocation of funds of Regional Policy in the Visegrad States

Countries of the Visegrad Group, which jointed the EU in 2004, consider their participation in the Regional Policy of the EU as one of the most important advantages of their membership. The importance of this participation increased further in 2007 when these countries also became the full members of the regional development system. But how far can the institutions set up by these member states ensure the optimal allocation of funds? In which elements do the institutions of the four member states vary and what do these differences effect? Can we discover any social or economic development in the Visegrad Group after the first period of 2004-2006? Have the regional disparities decreased? This study looks for the answers to these questions. It examines the system of the institutions of the structural and cohesion policy in the Visegrad Countries and the results of their policies. It compares the Hungarian system with the system of countries similar to ours in several economic, social and historical aspects and evaluates the discovered differences.